

אָחול, וְהַרְבֵּה יוֹתֵר

זו היתה תפלת ליל ראש השנה חגיגית ומיוחדת, כזו שהרימה את כלם טפח וטפחים מעל לקרקע.

הרב גולדשמיד סיים את אמירת הקדיש האחרון, ופצח מיד בנגון סוחף, נגון של שמחה והתרוֹממות הרוח.

חלק מן הקהל מצטרף באפן ספונטני לשירה ולרקוד מסביב לבימה, וחלק אחר נשאר לעמד על מקומו מסמר עדין בהתרגשות מנסח התפלה העצמתי שרומם את כלנו בשעות האחרונות.

'כמה חבל', אני חושב לעצמי מחשבה בוגרת של איש ותיק, 'שהרב גולדשמיד אינו מתפלל אתנו באפן קבוע; כך היה יכול לגשת לפני העמוד אצלנו - לפחות כמה פעמים בשנה'.

אני זוכר היטב את ה'חשמל' שהיה באויר לפני שנה בדיוק, בשעת חזרת הש"ץ, כשקולו של הרב גולדשמיד הסתלסל ועלה לראשונה בבית הכנסת שלנו באותה תפלה ממש, והרטיט את כלם. זו הייתה חוויה רוחנית בלתי רגילה. אפלו אני, שהייתי אז בסך הכל ילדון צעיר בכתה דל"ת, הצלחתי להרגיש את העצמה.

כשהסתימה אשתקד התפלה, נגשו אבא ומספר מתפללים להודות לצוקר הגבאי על בחירתו המצלחת - ברב גולדשמיד, ובקשו ממנו 'לתפס' את הרב גם לשנה הבאה.

אני זוכר שגם ר' נחום, אחד האנשים היותר שקטים בבית הכנסת, שממעט לזם שיחות סתמיות ושונא לפטפט פטפוטים מיתרים - נגש בשנה שעברה לצוקר הגבאי, קפל את תנוכי אזניו ואמר לו בהתלהבות: 'רק בשביל נסח מיחד כזה, היה שוה לי להכנע למציאות ולהתחיל להרפוב את מכשיר השמיעה. אח... תענוג'.

אַיךְ חִלְפָה לָהּ שָׁנָה בְּמַהֲרֹת...

אַבָּא מְנִיחַ כָּעֵת אֶת יָדוֹ עַל כַּתְפֵי וְקוֹרָא לִי לְהַצְטָרֵף
אַל הָרְקוּד. אֲנִי בְּסֶךְ הַכֹּל יֶלֶד קָטָן, וּמַצְטָרֵף בְּמִבּוּכָה
אַל הַמַּעֲגָל שֶׁל הַגְּדוֹלִים. מִתְבוֹנֵן בְּהַעֲרָצָה בְּאַבְרָכִים
הַצְעִירִים וּבְסָבִים הַמְבַגְרִים, וּבְכֹל אֵלוֹ שֶׁמִּתְרַגְּשִׁים
בְּכֹל שָׁנָה מִחֻדָּשׁ מִפְּיוֹטֵי הַתְּפִלָּה.

הַמַּעֲגָל מִגֹּוֹן בְּגָבֵהִים וּבְסִגְנוֹנוֹת וּבְבִנְיַי גִּיל שׁוֹנִים,
מִלְכָּד וּמִשְׁלֵב בְּפָנִים חֻדְשׁוֹת שְׁאִינְנִי מַכִּיר.

אֲנִי מְנַסֶּה לְפַצַּח לְעֲצָמַי כָּל מִינֵי חֵידוֹת, כְּמוֹ: מִי
הָאוֹרֵחַ שֶׁל בְּרָאוֹן, וּמִיָּהֶם הַנִּכְדִּים שֶׁל גְּלֹזֵר? אֲצֹל מִי
מִתְאַרְחִים הַנְּעָרִים הָאֲמֵרִיקָאִים, וּמִיָּהוּ הַקְּשִׁישׁ הַחֲבִיב
שֶׁמְחַלֵּק סְכָרִיוֹת?

בְּרִכּוּז מְדַקְדָּק אֲנִי סוֹקֵר אֶת הַפָּנִים שֶׁל כָּלֵם, פְּעַמִּים
וְשְׁלוֹשׁ וְתַכְּף גַּם יוֹתֵר - וְשׁוֹב נִזְכָּר בַּחֲיוּךְ הַשְּׁקֵט שֶׁל
ר' נַחוּם, וּבְמַכְשִׁירֵי הַשְּׁמִיעָה שֶׁהֶרְכִּיב בְּמִיחָד בְּשָׁנָה
שְׁעָבְרָה, 'רַק' כְּדִי לְשַׁמַּע טוֹב יוֹתֵר אֶת שְׁלִיחַ הַצְּבוּר -
כְּמוֹ שְׁאָמַר אַז בְּהַתְרַגְּשׁוֹת לְצוֹקֵר.

אֲנִי מַחְלִיט לְחַפֵּשׂ אֶת הַחֲיוּךְ הָעֵדִין שֶׁל ר' נַחוּם;
הַחֲיוּךְ הַזֶּה שֶׁנִּמְתַּח לְצַדִּדִּים בְּרִכּוֹת, בְּנַעֲמוֹת, בְּלִי
לְהַתְלוֹת לְאֶלְף מַלִּים.

המתפללים מניחים ידיהם זה על כתפיו של זה,
ומתקדמים לאט לאט בקצב הנגון. סיבוב ועוד סיבוב
ועוד...

ר' נחום לא נמצא כאן! סקרתי כבר את כלם, ואני
בטוח בכך.

הלב שלי נחמץ עכשו. חבל. חבל מאד.

אני מצטער בשביל ר' נחום שהפסיד את הנסח שכה
אהב, ועוד יותר מכך - מתפלא עליו שהפסיד.

מוזר כל כך. פשוט תעלומה.

האם יתכן שר' נחום לא ידע שהרב גולדשמיד אמור
להגיע להתפלל כאן היום? האם יתכן שהוא שכח
שהרב יהיה שוב שליח הצבור?

האם הוא קם ונסע השנה לחג, מתארח במקום אחר?

אולי פשוט נרדם והפסיד את שעת התפילה?

כל השערה שעולה בדעתי, אני הודף אותה מיד. אף
אחת לא נראית לי סבירה.

אני זוכר בעצמה את ההתרגשות של ר' נחום בשנה
שעברה. אין סכוי בעולם שהוא היה מוכן להפסיד

בְּמוֹדֵעַ אֶת הַנֶּסֶח שֶׁל הָרֵב גּוֹלְדְשְׁמִיד. לֹא יִתְכַן גַּם
שֶׁהוּא לֹא יָדַע שֶׁהָרֵב הוּא שְׁעֵתִיד לַעֲבֹר לְפָנָי הָעֵמוּד
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי צוֹקֵר הוֹדִיעַ זֹאת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּבָר
בְּתַחֲלַת חֹדֶשׁ אֱלוּל, וְהִדְבֵּר נִכְתָּב גַּם בְּמוֹדֵעָה שְׁתַּלּוּיָהּ
הֵיטָה לּוֹחַ הַמוֹדְעוֹת כָּל הַחֹדֶשׁ.

אָנוּ מִתְרַחֲקִים מֵהַשְּׁבִיל וּמִתְקַרְבִּים לְכוּוֹן הַבַּיִת. אָנִי
מֵרְגִישׁ צָרָה לְשִׁתֵּף אֶת אָבִא בְּסִלִּיל מַחְשָׁבוֹתַי.

”אָבִא, מַה קָרָה לְר’ נַחוּם? הָאֵם הוּא הַפְּסִיד הַשָּׁנָה
אֶת נֶסֶח הַתְּפִלָּה שֶׁל הָרֵב גּוֹלְדְשְׁמִיד?”

”אוֹי...” נִדְרָךְ פְּתָאוּם אָבִא, וְזִיק מְדַאֵג עָף בְּעֵינָיו,
”אַתָּה צוֹדֵק, גַּם אָנִי לֹא רָאִיתִי אוֹתוֹ בְּתַפְּלָה...”

”אֵיךְ יִתְכַן שֶׁהַחֲמִיץ?!” אָנִי מִשְׁתוּמֵם, ”שָׁנָה שְׁלֵמָה
הוּא חֶכְהָ לְשִׁמְעַ שׁוֹב אֶת קוּלוֹ הַנְּעִים שֶׁל הָרֵב
גּוֹלְדְשְׁמִיד...”

”אוּלַי הוּא הַחֲלִיט בַּסּוּף לְהַתְּפַלֵּל בְּמַנְיָן הַקָּטָן
הַסְּמוּךְ לְבֵיתוֹ?” מְצִיעַ אָבִא.

”אוּלַי הִגִּיעוּ אֵלָיו הַנְּכַדִּים מִחִיפָה?” אָנִי שׁוֹלֵף רַעֲיוֹן
מִקוּרֵי עוֹד יוֹתֵר.

"אולי לא היה לו כוח ללכת רחוק?"

אבא ואני זורקים רעיונות לסרוגין, מנסים לפענח את התעלומה המוזרה, מחפשים סבה הגיונית שיכולה לגרם לר' נחום להעדר מהתפלה בדיוק הערב.

"בוא יענקי", אבא תכליתי, כמו תמיד, "בוא נעלה לר' נחום ונאחל לו 'שנה טובה'".

אני נבוך לרגע.

לא הייתי ערוך לכזה מין רעיון.

אני מרגיש את הפנים שלי חמות וורדרדות - בדיוק כמו בכל הפעמים בהן אני חש אי נעימות. אני מתביש לעלות לבית של האיש החביב שמעולם לא הזמין אותי אליו; ושחוחץ מחיוכים - איני זוכר שהחלפנו בינינו אי פעם אפלו מלה או שתיים.

"ואם הוא לא בבית?" אני מנסה למצא פתח מלוט.

"אם כן, הארכנו את הדרך בעשר דקות", חיה אבא, והצביע על 'סמטת מרדכי' שמקצרת את הדרך אל ביתו של ר' נחום בשלושה בנינים ובשתי סמטאות.

”וְאִם יֵשׁ לּוֹ אוֹרְחִים?” אָנִי מִמְשִׁיךְ בְּאוֹתָהּ הַשְּׂפָה,
מְנַסֶּה בְּכָל זֹאת לְצַנֵּן, ”וְאִם הֵם כְּבָר הִתְיַשְּׁבוּ לְסֵעוּדָה?”

”מָה הַבְּעֵיָה? עֵדִין שְׂמֵחָנוּ יְהוּדֵי בְּכָךְ שְׂבָאנוּ לְאַחַל
לוֹ חֵג שְׂמֵחַ...”

טוֹב, בְּשֶׁלֶב זֶה אָנִי מִפְּנִים שְׂאִין טַעַם לְהַמְשִׁיךְ
לְהַעֲלוֹת תְּרוּצִים נוֹסְפִים, כִּי אָבֵא נְחוּשׁ בְּהַחֲלָטוֹ
לְעֵלוֹת לְר' נָחוּם. אָנִי מְכַבֵּד. שׁוֹתֵק. וּמְצַטְרֵף.

הַדֵּלֶת הָרֵאשׁוֹנָה בְּקוֹמָה הָאַחֲרוֹנָה מִתְנוּעֶעֶת קְלוֹת.

נִרְאָה שְׂמֵיֶשֶׁהוּ תִכְנֵן לְנַעַל אוֹתָהּ אַחֲרָיו - אֵךְ מִשׁוּם
מָה לֹא הֵיטִיב לַעֲשׂוֹת זֹאת.

הַמְּפָתַח תָּחוּב בְּחַר הַמְּנַעוּל, הַלְשׁוֹנִית מְצִיָּחָה
הַחוּצָה, וְהַדֵּלֶת זָעָה לְאֵט לְאֵט, יָמִין וּשְׂמָאל, וְשׁוּב.

”חֵג שְׂמֵחַ!” אוֹמֵר אָבֵא לְחַרִּץ הַפְּתוּחַ אֶל הַבַּיִת.

הַשְּׂקֵט עוֹנָה לוֹ בַּחֲזָרָה.

"שנה טובה, ר' נחום", מגביר אבא את קולו,
ובהתאמה גם את הנקישות בדלת.

דממה.

"באנו במיוחד לאחל לכם..."

שתיקה עקשנית חוזרת אלינו מן הסלון.

אבא מסמן לי להמתין בחוץ ליד העציץ בכניסה,
ונכנס פנימה אל הדירה על קצות הבהונות, ממשיך
לקרא בשמו של ר' נחום.

אני מחכה בסבלנות. מתבונן בצמח המסכן שנראה
צמא וגוסס. כנראה ר' נחום לא ידע לטפל בו לאחר
פטירתה של רעייתו.

"ר' נחום!" אני שומע את קולו של אבא מחלל הבית,
נכר שהוא מבהל, "ר' נחום, אתה בסדר?"

שקט.

"אתה שומע אותי?"

זה נראה שאף אחד - חוץ ממני - אינו שומע את
אבא.

"ר' נחום, תסמן לי בבקשה, אם אתה..."

אני מתכוון בשקט בחלל דחוס שנוצר מאחורי העציץ. לא מעז להכנס אל הבית. לא מעז גם להתרחק ממנו. חסר האונים מאבן אותי עכשו, אני חש כמו העכביש המסבך בקורים - התלוי מול עיני.

אבא פוער את דלת הבית לרוחה ורץ להזעיק את שמרלר השכן.

שמרלר למד עזרה ראשונה, וכבר הזעק לפני תקופה לבית הכנסת כדי לטפל באחד הנכדים של גלזר שטפס על המעקה ונפל ופתח את המצח.

שמרלר מגיע במהירות שיא, ואני מתכוון באי נעימות בגמחה צרה שגליתי מתחת לגרם המדרגות. אני מדאג - מבין שמשוהו לא טוב קורה עם ר' נחום, והנה לא סתם הוא לא הגיע לתפלה...

אני ממלמל פסוקי תהלים בהיסטריה ומסובב את פני לקיר. מעדיף שאף אחד לא יפגש בי כעת, כשהפנים שלי חמות ונרדדות, ואני מתוח מאד משלומו של ר' נחום.

אֵינִי יוֹדֵעַ לְצִיֵּן כַּמָּה זְמַן אֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה, אָבֵל פִּתְאוּם הַכֹּל מֵתְרַחֵשׁ בְּמַהִירוֹת מְסַחֲרֶרֶת. שְׁנֵי אֲנָשִׁים הִנָּרְאִים כְּמוֹ חוֹבְשִׁים אוֹ רוֹפְאִים שׁוֹעֲטִים בְּמַדְרָגוֹת וְאֵלּוֹנִיקָה בִּידֵיהֶם, וּמֵתְפָּרְצִים פְּנִימָה.

אָבֵא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לְלַכֵּת לְקָרֵא לְטָאוֹב - שֶׁהוּא אַחֲרָיִךְ שֶׁל אֲשֶׁתּוֹ הַמְּנוּחָה שֶׁל ר' נַחוּם.

טָאוֹב גַּר בְּבִנְיָן הַפְּנִתִי, וְאֲנִי מַגִּיעַ אֵלָיו בְּתוֹךְ דְּקוֹת סְפוּרוֹת. הוּא נִרְאֶה מְדַאָּג וּמְבַקֵּשׁ לְדַעַת פְּרִטִּים חֲשׁוּבִים כְּמוֹ: מִי? מָה? לָמָּה? וּמֵתִי? - אַךְ אֵין בְּיַדִּי שְׁמֵץ שֶׁל מְשֻׁגַּע וְאֵינִי יוֹדֵעַ לַעֲנוֹת לוֹ דְּבָר - מִלְּבַד זֹאת שֶׁאָבֵא בְּקֶשׁ שֶׁהוּא יִגִּיעַ, וּמַהֵר, וְשִׁנִּידֶת מִגֵּן דָּוִד אָדָם חוֹנָה מֵתַחַת לְבִנְיָן.

ר' נַחוּם הִתְפַּנֶּה לְבֵית הַחוּלִים בְּמַצֵּב טוֹב וְיִצִיב, בְּרוּךְ הַשֵּׁם. ה'פְּרָמְדִיק', כְּפִי שֶׁאָבֵא כָּנָה אֶת הָאִישׁ הַגְּבוֹהָ הַהוּא, אָמַר לְאָבֵא שֶׁהִגַּעְנוּ בְּדִיוֹק בְּזִמָּן, כִּי עוֹד עֶשֶׂר דְּקוֹת שֶׁל עֵכוֹב - הַמַּצֵּב הִיָּה עֲלוּל לִהְיוֹת מְסֻבָּה הִרְבֵּה יוֹתֵר...

עכשו אני מרגיש את לחיי מבלבלות, הן ורדרדות
 וחרורות לסרוגין; ואני מחפש בעצמי קורים כדי להתישב
 בהם במנוחה. מנוחה שמתאימה לילדים בגילי.

הלב שלי החל לפעם בחזקה, ופתאום אני קולט
 שאני גם מזיע, אפלו שהערב קריר וצונן.

"זו התרגשות", אומר לי אבא, כשמכניס את כף ידו
 אל תוך כף ידי המיזעת. "סערת רגשות", הוא מדיק את
 המלים ומעגן את הלב שלי בהגדרות.

"הכל בזכותך..." אני אומר לאבא במבט מלא
 הערצה - "שרצית שנילך אל ר' נחום..."

"הכל בזכותך!" הוא מלטף את צווארי, וידיו מזרימות
 לי אנרגיות חיוביות במיוחד - "ששמת לב שהחיוך שלו
 חסר היום..."

המשפט האחרון של אבא מצפה את עיני בדק של
 התרגשות. אני מנסה - אך לא מצליח לומר אף מלה
 נוספת.

"לפעמים", הוא ממשיך, שוזר מלים אחת לאחת
 במחרזת מזקקת, "החכמה היא להבחין דוקא באלו
 שהולכים בצדי דרכים..."

אָנִי מֵהִנְהֵן. תְּמוֹנוֹת מִן הַשְּׁעָה הָאֲחֵרוֹנָה, בְּבֵית
הַכְּנֶסֶת וּבִגְמָחָה מֵאַחֲוֵי הָעֶצִיץ, טְסוֹת מוֹל עֵינַי כְּמוֹ
בְּסֶרֶט נֶעַ. אָבֵא מִמְשִׁיךְ - "וְעוֹד יוֹתֵר מִכֶּךָ... הַחֲכָמָה
הָאֲמֵתִית הִיא לְשִׁים לֵב, כְּשִׁפְתָאִם - אֶפְלוּ בְּצַדֵי הַדְּרָכִים
הֵם אֵינָם מְהֻלְכִים כְּרָגִיל... כְּשִׁמְשֵׁהוּ הַשְּׁתַבֵּשׁ שָׁם",
מוֹסִיף וּמְשַׁרְטֵט בְּרָגִישוֹת, "בְּשִׁקְט, בְּלִי הִרְבָּה רַעַשׁ".

הִרְבָּה דְּוֹדוּבִיץ', שְׁמִלְמֵד אוֹתָנוּ כְּתִיבָה - קוֹרָא
לְמִשְׁפָּטִים מַעִין אֵלוּ 'מִשְׁל'; אָבֵל אָנִי לֹא צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ
עֲכָשׁוּ הַסְּבָרִים עַל הַנְּמִשָּׁל. מִבְּחִינָתִי, זֶהוּ סְפוּר מֵהַחַיִּים.
סְפוּר שֶׁל הַחַיִּים. וְאֵנִי אוֹ אָבֵא אוֹ צוֹקֵר הַגְּבֵאִי, וְאֶפְלוּ
הִרְבָּ גוֹלְדִשְׁמִיד - כְּלָנוּ דְּמִיּוֹת הִרְקַע שְׁלוֹ.

וְלֹא קֶשֶׁה לִי לְהִבִּין אֶת מִשְׁפָּט הַמִּפְתָּח שֶׁל הַסְּפוּר
הַזֶּה. מִשְׁפָּט קֶטָן שְׁצָרִיךְ לְלַמֵּד לְשָׂאֵל. מִשְׁפָּט קֶטָן,
אֵךְ בְּעַל עֵרֶךְ גְּדוֹל; כְּמוֹ: 'אֵיפֹה הַחַיּוֹף שֶׁל ר' נַחוּם?'
'מֵה קָרָה לְדוּדֵי הַיּוֹם?' 'מֵה שְׁלוּמָךְ, צְבִיקָה?' 'אֵיךְ אָתָּה
מְרָגִישׁ, יְהוּדָה?'

וּבְעֻקְבוֹת הַחַיּוּהָ הָאִישִׁית שְׁלִי - וְלֹאֹר הַדְּבָרִים
הָאֵלוּ שֶׁל אָבֵא - צְמָחָה לִי הַמְּסַקְנָה, בְּהַ תְּרָשׁוּ לְשִׁתָּף
גַּם אֲתָכֶם. מְסַקְנָה - שְׁאֲתָה יִצְאָתִי אֶל הַדְּרָךְ, אֲתָה
הַתְּחַלְתִּי אֶת הַשְּׁנָה הַחֲדָשָׁה:

אם אתם מגלים ששְׁלוּיְמִי, הַיֵּלֶד הַכִּי מְפָנֵם בַּכֶּתֶה, או
בְּנִצְיוֹן, הַיֵּלֶד הַחֲדָשׁ בַּהֶסְעָה - לא שולחים את החיוד
הַשֶּׁקֶט שְׁלֵהֶם - תַּקְדִּישׁוּ דְקָה או שְׁתִּים לְשֵׁאל אוֹתָם:
לְמָה? מָה קָרָה?

לְפַעֲמִים זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מְסֻתָּם שְׁאֵלָה.

לְפַעֲמִים זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִ-רַק אַחֻל.

לְפַעֲמִים - אֵלוּ מְלִים מְצִילוֹת חַיִּים.

